

УДК: 94:339(477+481)

ББК: 66.4(4Укр)9

П-52

Половинська В.В., м. Київ

УКРАЇНСЬКО-НОРВЕЗЬКІ ВІДНОСИНИ: ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджено сучасний стан українсько-норвезьких відносин, їх історичну основу, схарактеризовано основні завдання та принципи здійснення міждержавних відносин України та Норвегії. Висвітлено пріоритетні сфери діяльності норвезьких та українських політиків, бізнесменів, військових, громадських і культурно-соціальних інститутів, визначено перспективні напрями подальшого розвитку двосторонніх відносин.

Норвезько-українські відносини розвиваються у достатньо активному й динамічному напрямі. Норвегія неодноразово підкреслювала й принципово готова до широкого співробітництва. Україна та Норвегія мають давні історичні зв'язки. Договірні-правову базу двосторонніх відносин становлять більше 30 чинних міжнародних договорів (включаючи міждержавні, міжурядові та міжвідомчі угоди). Політичний діалог з Норвегією продовжується і розвивається на всіх рівнях, як у двосторонньому форматі, так і в рамках міжнародних організацій і форумів. Норвегія рішуче підтримує європейські та євроатлантичні прагнення України, її територіальну цілісність та суверенітет. Норвегія принципово підтримує курс України на європейську та трансатлантичну інтеграцію.

Високий рівень політичного діалогу, який є наразі між Норвегією та Україною, закладає підґрунтя для плідної співпраці і в економічній сфері.

Ключові слова: *Норвегія, Україна, українсько-норвезькі відносини, міжнародні відносини.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Норвегія сьогодні – одна із найрозвиненіших і благополучних країн Європи. Вона входить до лідерів з найвищим у світі рівнем доходів на душу населення. Згідно з даними Світового банку та МВФ Норвегія посідає третє місце у світі за розміром ВВП на душу населення, який минулоріч сягнув 72 046 доларів США (для порівняння: в Україні на душу населення припадає лише 2 656 доларів) [21]. Середня зарплата норвежців сягає 5–7 тис. євро на місяць. Норвегія має досить потужний резервний фонд для розвитку інвестицій у розмірі близько 800 млрд доларів. Економіка країни є змішаною: приватний сектор поєднується з державною власністю, у якій перебувають деякі галузі промисловості. Державне регулювання здійснюється також через оподаткування, субсидії та мита [4]. Численні дослідження та опитування показують, що рівень задоволення життям населення й економічним розвитком Норвегії стабільно високий і з кожним роком неспинно зростає. Саме ці факти поживляють інтерес до функціонування норвезької економічної моделі та можливостей її використання в інших країнах, зокрема й в Україні. Окрім того, для України цікавий норвезький досвід «обмеженої інтеграції» в ЄС і повного членства в НАТО, що передбачає оптимальне забезпечення національних інтересів країни на сучасному етапі міжнародного розвитку. Усі ці чинники і визначають актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науці дана тема, незважаючи на зазначену актуальність, висвітлена фрагментарно. Означена проблема є малодослідженою. З-поміж наукових розвідок вартує уваги стаття О. Цветкова та І. Сабор, у якій зроблена спроба комплексного аналізу українсько-норвезьких відносин [3], і стаття Хлібовської Г.М., у якій

проаналізовано сучасний стан українсько-норвезьких економічних відносин [4], а також дослідження Бочкарьової Т.Ю. про вектор зовнішньої політики України зі скандинавськими країнами, зокрема Норвегією [8]. Тому, урахувавши недостатнє висвітлення цієї теми в науковій літературі, звернемося до історичних зв'язків України та Норвегії та етапів розвитку сьогоденних контактів, а також відмітимо перспективні напрямки співпраці.

Формулювання мети статті, постановка завдання.

Метою дослідження є аналіз особливостей реалізації двосторонніх відносин між Норвегією та Україною, як в історичному прояві, так і на сучасному етапі та визначення перспективних напрямків співробітництва у політичній, військовій, економічній і гуманітарній сферах.

Для реалізації мети дослідження визначені такі наукові завдання:

- розкрити історичні зв'язки між Україною та Норвегією;
- схарактеризувати основні завдання та принципи здійснення міждержавних відносин України та Норвегії;
- висвітлити систему співпраці двох держав у різних сферах;
- виокремити перспективні напрямки розвитку українсько-норвезьких відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Історичні зв'язки між Україною та Норвегією сягають кінця першого тисячоліття. Доба спільної історії тривала понад кілька століть з часу заснування Київської Русі. Дискусії щодо походження Русі (давньоскандинавські назви – Гарди/Гардаріки/Гардаріке) ведуться й надалі. Ймовірно, що першими скандинавськими правителями Русі були Аскольд і Дір, які вирушили із Новгороду до Києва, де й оселилися.

Упродовж X–XI століть Норвегія та Русь підтримували особливо дружні відносини. Принаймні

четверо норвезьких конунгів (Олав I, Олав II, Харальд Суворий і Магнус Добрий) і нащадки норвезької знаті різні періоди свого життя пов'язували з перебуванням, особистими стосунками та співпрацею з великими князями Русі і тривалий час перебували при княжому дворі. Варяги брали участь у битвах Ярослава Мудрого, спускалися Дніпром до Чорного моря аж до Константинополя. Це був відомий шлях «із варяг у греки». Вікінги жили тут і служили кийвським князям. Вони ніколи не намагалися колонізувати ці території [3].

В епоху Ярослава Мудрого відбулася низка кардинальних змін, першою й найважливішою з яких став перехід від особистісних і спонтанних до міждержавних і системних відносин. Так, на зміну некерованому і неконтрольованому припливу окремих загонів вікінгів з різних Скандинавських країн прийшли зумовлені внутрішньополітичними інтересами Русі контакти з кожною зі Скандинавських держав окремо. Рекрутування військових сил, уже регульоване і викликане конкретною ситуацією, проводилося не через прямий договір з ватажком загону, а через звернення до верховного правителя відповідної скандинавської держави, який сам формував військо, яке потім відряджалося на допомогу Ярославу. Від XI ст. істотно розширились і стали різноманітнішими форми міждержавних відносин, військово-політичних, торгових, культурних і конфесійних. Вікінги були одночасно і купцями, і воїнами. На Русь вони прямували майже винятково з мирними цілями – вести торгівлю або ж запропонувати свої послуги як найманців. Такі послуги широко використовував Ярослав Володимирович для з'ясування як внутрішньо-, так і зовнішньополітичних питань, про що свідчить широке коло скандинавських і давньоруських джерел. Військово-політичні й торговельні контакти зі Скандинавськими країнами почали передбачати обмін посольствами, вони вперше зазнали дипломатичної регламентації і стали

об'єктом договору. Також здійснювалося пряме втручання у справи Скандинавських країн методами «таємної дипломатії», що забезпечувало бажаний для руського князя результат. В епоху Ярослава Мудрого при всіх суперечностях між Східною і Західною церквами (а також окремими діоцезами Західної церкви між собою) християнська церква залишалася єдиною, що сприяло як проникненню окремих культів (зокрема, культу св. Олава) й елементів західного християнства на Русь, так і східним впливам на Скандинавські країни. Династичні шлюби, на відміну від попередніх часів, укладалися на державному рівні і фіксували встановлення дружніх або союзницьких відносин Русі з країнами Балтійського регіону. Розгалуженість цих матримоніальних зв'язків красномовно свідчить про велику політичну роль Русі в тогочасній Європі. Показовими прикладами таких династичних союзів є одруження Ярослава Мудрого з Інгігерд Олавсдотір Шведською та шлюб їх доньки Єлизавети (Еллісів) з Харальдом Суворим [2]. 1047 року Харальд Суворий став королем Норвегії і цього ж року заснував нову столицю Норвегії – місто Осло, що стало королівською резиденцією. 1066 року Харальд загинув у битві за Англію. Зі смертю Харальда на тривалий час переривається період переможної історії Норвегії, як і можливість ведення незалежної зовнішньої політики [6].

Згодом (1397) Норвегія потрапляє під владу короля Данії, а від 1814 до 1905 року – Швеції. 7 червня 1905 року, після тривалої боротьби, норвезький парламент розірвав унію зі Швецією і країна здобула незалежність. Отже, історія становлення норвезької незалежності дуже подібна з багаторічним прагненням самостійності українського народу. Сучасні українсько-норвезькі відносини почали розвиватися з визнання урядом Норвегії України як незалежної держави 24 грудня 1991 року, а вже 1992 року було відкрито Посольство Королівства Норвегія в Україні. 1992 р. парламент Норвегії ухвалив довгострокову

Програму дій для країн Центральної, Східної Європи та колишнього СРСР, яка передбачала сприяння здійсненню реформ у країнах із перехідною економікою. У межах цієї програми Норвегія висловила готовність фінансувати економічні проекти України, які добре обґрунтоватимуться й матимуть потенційно значний ефект для промисловості обох держав, а також проекти гуманітарної чи екологічної спрямованості. Однією з головних вимог для надання фінансової підтримки була участь норвезьких компаній у реалізації конкретних проектів і в Україні [4]. 5 лютого 1992 р. Київ відвідала делегація Норвегії на чолі з колишнім Міністром закордонних справ країни Т. Столтенбергом. Це був перший візит норвезької делегації такого рівня до України. Під час візиту було підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин, який відкрив шлях для подальшої розбудови міждержавних відносин [8]. Договірні-правову базу двосторонніх відносин становлять понад 20 чинних міжнародних договорів (включаючи міждержавні, міжурядові та міжвідомчі угоди), з яких магістральними щодо політичного співробітництва є: Протокол про співробітництво між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Королівства Норвегія від 28 вересня 1994 року, Декларація про основні принципи відносин між Україною і Королівством Норвегія, Протокол між Урядом України та Урядом Королівства Норвегія про договірну базу двосторонніх українсько-норвезьких відносин від 7 березня 1996 року тощо [8].

Політичний діалог з Норвегією триває і розвивається на всіх рівнях, як у двосторонньому форматі, так і в межах міжнародних організацій і форумів. У квітні 2018 року була створена парламентська Група дружби з Україною при Стортингу (парламенті) Норвегії, яка демонструє стратегічну важливість відносин між нашими країнами. Голова Стортингу Королівства Норвегія Тоне Вілхелмсен Трьоен, під час візиту до України 18 вересня 2018 року,

значила, що Група дружби, яка створена в Стортингу, стане міцною платформою «для розвитку міжпарламентської співпраці, для поліпшення політичної комунікації між нашими парламентами» [19]. Норвегія приєдналася до вересневих рішень Ради Європи, яка продовжила обмеження щодо Росії до 15 березня 2019 року. Норвегія рішуче підтримує європейські та євроатлантичні прагнення України, її територіальну цілісність і суверенітет. Нерозв'язних проблем у двосторонніх відносинах між двома країнами немає. 18 жовтня 2016 року під час Офіційного візиту Президента України до Королівства Норвегія була підписана Спільна декларація про партнерство між Україною та Королівством Норвегія, яка визначила основні принципи співробітництва як на двосторонньому рівні, так і у співпраці з іншими партнерами в політичній, економічній та гуманітарній сферах [1]. Норвезька влада підтвердила свою позицію щодо збереження санкцій щодо РФ до відновлення суверенітету України. Крім того, Норвегія пообіцяла підтримати резолюцію ООН про права людини в Криму, засудила окупацію Криму та агресію на Донбасі. Під час візиту президента Порошенка було домовлено про продовження надання Норвегією фінансової допомоги Україні, зокрема для зміцнення оборони та модернізації української армії. Президент окремо висловив вдячність за широку гуманітарну допомогу Норвегії, серед іншого переселенцям з окупованих територій, яка стала можливою завдяки діяльності Норвезької ради у справах біженців. Норвегія фінансує низку гуманітарних проектів у Східній Україні, передусім для допомоги внутрішньо переміщеним особам і громадам, що страждають від конфлікту в Донбасі. Головні партнери – Норвезька рада біженців, Міжнародний Комітет Червоного Хреста, УВКБ ООН, програма «Збережіть дітей» і міжнародна організація HALO Trust, яка займається розмінуванням територій у зонах бойових дій. «Наша програма підтримки (України)

включає в себе чотири основні пункти: енергоефективність, адаптація до європейських торгових стандартів, реформи у сфері права, гуманітарна допомога, яка сконцентрована в межах Донецької та Луганської областей. Обсяг гуманітарної допомоги становить 40 млн крон (близько 5 млн євро)», – заявив Надзвичайний та Повноважний Посол Королівства Норвегія в Україні Уле Тер'є Хорпестад [20]. Зокрема, 5 вересня 2018 року міністр закордонних справ Королівства Норвегія Іне Серейде вперше відвідала Україну. Під час запланованих переговорів приділялася увага розвитку політичного діалогу, зміцненню позитивної динаміки торговельно-економічних відносин, залученню норвезьких інвестицій, ефективній реалізації проектів допомоги уряду Норвегії в здійсненні реформ в Україні, а також обговорюватися шляхи врегулювання ситуації на Донбасі. Міністр ознайомилася з роботою контрольно-пропускнуго пункту «Харчовик», де поспілкувалася з прикордонниками, керівництвом Донецької області та міста Маріуполь. А оскільки Норвегія реалізує проект «Безпечна школа» і працює з тим, щоб Україна переймала цю практику, вона відвідала школу в селищі Талаківка і поспілкувалася з її педагогічним складом та учнями. «Це мій перший візит до Маріуполя. Ми тут з гуманітарною місією і будемо продовжувати роботу в даному напрямку, допомагаючи тим, хто потребує», – підкреслила Іне Серейде [11].

Норвегія та Україна мають спільний проект щодо соціальної адаптації учасників АТО. Для України є цікавим і корисним норвезький досвід у соціально-економічній, політичній і науково-освітній сферах, тому проект «Україна-Норвегія» є одним з найважливіших аспектів сприяння міждержавних відносин між Україною та Норвегією. Проект «Україна-Норвегія» – це реабілітація поранених українських військових, розмінування, а також професійна перепідготовка військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур, звільнених у

запас, а також членів їх сімей, планується створення реабілітаційного центру для людей, що перенесли інсульт, на базі одного з українських санаторіїв [16]. Проект «Україна-Норвегія» – це професійна перепідготовка військовослужбовців на цивільні спеціальності, які користуються попитом на ринку праці України, сприяння учасникам проекту в правовій та соціальній адаптації до умов життя в громадянському суспільстві. Програма ефективно реалізується в Україні вже понад 10 років і нині є наймасштабнішою за географією та кількістю учасників, які пройшли перепідготовку, і комплексною за змістом (професійна перепідготовка, психологічна адаптація, сприяння в працевлаштуванні). Прикладом такої співпраці може бути проведення III Науково-практичного симпозіуму «Норвезько-українське співробітництво: освіта, дослідження та бізнес», що відбувся в Національному університеті «Львівська політехніка» в травні 2017 року. Участь у симпозіумі взяли керівники та представники ще 14 вищих навчальних закладів України та Університету «Норд» (Норвегія), які підписали договір про співпрацю та реалізують проект з перепідготовки та соціальної адаптації військових, звільнених у запас, і членів їхніх сімей. Виняткового статусу заходу надавала присутність Посла Королівства Норвегія в Україні Уле Тер'є Хорпестада, який привітав учасників симпозіуму та з цікавістю слухав їхні доповіді. Організаторами заходу виступили БФ «Міжнародний благодійний фонд соціальної адаптації», Національний університет «Львівська політехніка», Посольство Норвегії в Україні, Міністерство оборони Норвегії, Університет «NORD». Основна мета заходу прослідковувалася дуже чітко – прискорення розвитку та впровадження інноваційних технологій у всіх сферах життя та урочистий випуск учасників проекту «Україна-Норвегія». А 1 червня 2018 року Посол Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестад відкрив у Вінницькому національному технічному університеті міжнародний

центр «Україна-Норвегія», який працюватиме в напрямках наукової співпраці та культурного обміну між студентами, але головне – це продовження співпраці з Університетом «Норд» щодо адаптації українських військовослужбовців до життя після війни. Такі центри працюють в Івано-Франківську, Львові, Чернівцях, Луцьку, Кропивницькому, Мелітополі та інших містах за підтримки і фінансування уряду Королівства Норвегія. Зокрема, 4 грудня Посол Норвегії Уле Тер'є Хорпестаад завітав до Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з почесною місією – вручити випускні документи слухачам курсів перепідготовки та соціальної адаптації військовослужбовців і членів їхніх сімей.

Важливо відмітити і співпрацю України та Норвегії в питаннях освіти та розвитку самоуправління місцевих громад. У цих питаннях Норвегія йде на багато кроків вперед і вивчення її досвіду безумовно позитивно вплине на тотожні кроки в Україні. В Україні розпочато перехід від інспектування шкіл до системи забезпечення якості шкільної освіти, мета якої – орієнтуватися на потреби учня і будувати освітній процес відповідно до його очікувань. Таку мету поставили перед собою в Норвегії і вже 15 років успішно реалізують. Норвезький досвід уже втілюється в мережі українських шкіл завдяки програмі «Демократична школа» Європейського центру імені Вергеланда. Тому Державна служба якості освіти, створена 2017 року, підписала Меморандум про співпрацю із Центром і вже почала обмін практиками. Адже саме перед Службою стоїть завдання розробити стандарти та рекомендації із забезпечення якості шкільної освіти, вибудувати систему інституційного аудиту – тобто зовнішнього оцінювання якості закладів освіти. Норвегія та Україна обмінюватимуться досвідом і підтримуватимуть контакт у межах упровадження національних реформ освіти. Відповідної домовленості вдалося досягти на зустрічі міністра освіти і науки України Лілії Гриневич з

міністром освіти і інтеграції Норвегії Яном Торе Саннером у місті Осло в листопаді 2018 року. Обмін досвідом допоможе обоє країнам знаходити діючі механізми та ділитися освітніми практиками, які в дійсності показали свою ефективність під час упровадження, тим паче, що Норвегія зараз працює над затвердженням і впровадженням нових стандартів загальної середньої освіти. Реформа «Нова українська школа» впроваджуватиметься порічно впродовж 2018–2029 років, реформа шкільної освіти Норвегії здійснюватиметься в межах 2020–2032 років. «Побудова партнерства з Україною – важливий напрям роботи для нас. Ми підтримуємо реформи, які здійснює сьогодні ваша держава. І ми хочемо й надалі бути для вас хорошим партнером, тому ми можемо розглядати різні формати для поліпшення нашої взаємодії. Ми також хочемо, щоб між Норвегією та Україною було більше горизонтальних зв'язків – між окремими інституціями, університетами тощо. Я підтримую важливість розвитку демократичних цінностей у школі – розвитку критичного мислення, здатності культурної дискусії, медіаграмотності, яка вкрай важлива для життя в сучасному демократичному суспільстві», – зазначив міністр освіти і інтеграції Норвегії [22].

Метою активізації норвезько-українського діалогу є налагодження результативної двосторонньої співпраці з неурядовими організаціями, дослідницькими установами та університетськими осередками. В Університеті «Нурланд» (м. Будьо, 8–10 грудня 2014 р.) пройшла конференція «Перспективи норвезько-української співпраці», на якій презентували історію та потенціал співпраці з норвезькими партнерами українських університетів: НТУУ КПІ, КНУ ім. Т. Шевченка та Університету «КРОК» (м. Київ), НУ «Львівська політехніка», ОНУ ім. І.І. Мечникова та ПНПУ ім. К.Д. Ушинського (м. Одеса), ТНЕУ (м. Тернопіль), МКУ «Україна-Південь» та ЧДУ ім. П. Могили

(м. Миколаїв), КІА НАУ (м. Кіровоград), НТУ нафти і газу (м. Івано-Франківськ), ВНТУ (м. Вінниця), ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці). Ключовою подією заходу стало урочисте підписання Меморандуму про порозуміння між Університетом «Нурланд» і 12 українськими вишами. Прикладом може служити успішна співпраця в галузі освіти та науки між Норвезьким інститутом міжнародних відносин НУПІ (науково-дослідна установа) та Києво-Могилянською академією. У межах програми співробітництва здійснюються спільні семінари та конференції з найактуальніших для України тем, досліджуваних науковцями обох країн. Така форма співпраці не лише стимулює розвиток науково-академічних контактів, але й пропонує арену для обміну думками та ідеями, що може володіти чималою силою впливу на суспільну думку через спеціалізовані інтелектуальні клуби, які нині в Норвегії набули визначального громадського значення [13]. Досить значимим є Проект «Норвезько–українське співробітництво з освіти, заснований на наукових дослідженнях у сфері інноваційних, сталих та енергоефективних систем: СРЕА-LT-2016/10044», який виконується Університетським коледжем Південно-Східної Норвегії спільно з КПІ ім. Ігоря Сікорського за фінансової підтримки програми «Євразія» Норвезького центру для міжнародного співробітництва в освіті (SIU). З 2018 року прокладено місток до подальшої співпраці між науковцями Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка та Науково-дослідною радою Норвегії (The Research Council of Norway) м. Осло із запровадження для навчання студентів українського вишу європейських ініціатив в інженерній освіті для сталого розвитку.

Проект «Партисипативна демократія та обґрунтовані рішення на місцевому рівні в Україні» реалізується Асоціацією міст України, Норвезькою асоціацією місцевих і регіональних влад (КС) та Норвезьким інститутом

місцевих і регіональних досліджень (НІБР) за фінансової підтримки МЗС Норвегії вже три роки. Його метою є зміцнення місцевого самоврядування в Україні завдяки підвищенню якості надання послуг соціального сектору – освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення та створення умов для забезпечення соціальної рівності та впровадження європейських стандартів. Цей проект є інструментом якісних змін у місцевому самоврядуванні. Соціологічні дослідження результатів реалізації проекту допомагають місцевим радам розвивати громадянське суспільство, а громадянам, у свою чергу, не давати владі зупинитися на досягнутому та брати активну участь у розбудові громади, долучатися до процесу фінансово та своєю працею [23]. При цьому збільшується демократичний контроль за місцевою та регіональною владою, яка вже несе відповідальність перед мешканцями за якість усіх послуг, що надаються на підвладній їй території. Жителі громад починають дедалі більше впливати на ті чи інші важливі рішення [25].

Культурні контакти між Україною та Норвегією зараз мають нерегулярний характер. Більш-менш послідовно здійснюються переклади художньої літератури з норвезької мови українською завдяки грантовій підтримці культурного фонду «Норла». Українська література, театр, музика, мистецтво (передусім образотворче), кінопродукція (насамперед короткометражні та анімаційні стрічки, а також документальне кіно) тільки розпочинають свій шлях до норвезького культурного ринку. Але водночас Норвегія відкрита до діалогу культур і під час візиту голови Сторингу Норвегії і візиту міністра закордонних справ Норвегії було позитивно оцінено творчу співпрацю у сфері кіноіндустрії, зокрема, української «Одеської кіностудії» та норвезької кінокомпанії «Film Camp», а також в інших галузях гуманітарної сфери. Тому дуже актуальними нині стають пошуки нових можливостей

відкрити українські мистецькі надбання норвезькому глядачеві [19].

Норвегія принципово підтримує курс України на європейську та трансатлантичну інтеграцію. Історія співробітництва України та Норвегії у сфері геологічних досліджень починалась із перших відвідини України в 90-х роках представниками Геологічної служби Норвегії (ГСН), які були пов'язані з екологічними питаннями ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи в межах міжнародних проектів, що фінансуються ЄС. Під час цих поїздок були започатковані контакти з геологічними установами України, які відтоді розвивались. Проект UKR-12/0012, який був затверджений Міністерством закордонних справ Норвегії отримав назву NUMIRE – Norway-Ukraine Mineral Resources (мінеральні ресурси Норвегії та України), і відповідно на початку був орієнтований на обмін досвідом управління мінеральними ресурсами в обох країнах. Зрештою цей проект набув особливого значення для підтримки заходів у напрямі європейської інтеграції геологічних досліджень і розробок. Держгеонадр України 9–14 серпня 2015 р. в м. Трондхейм (Норвегія) представники ГСН та ДНВП «Геоінформ України» GIU погодилися присвоїти даному проекту аббревіатуру EIMIDA (European Integration of Mineral Raw Material Data), що підкреслює європейську інтеграцію як головну мету спільних зусиль та обміну знаннями. Водночас, новий проект EIMIDA видається продовженням проекту NUMIRE в плані як вивчення мінеральних ресурсів, так і європейської інтеграції з підвищеним рівнем прозорості та відкритості. Реалізацією даного проекту стало відкриття 14 грудня 2017 року Держгеонадрами доступу до публічної карти мінеральних ресурсів України. Портал містить інформацію про 20 тисяч родовищ і 117 видів корисних копалин, які виявлено в надрах нашої країни [24].

Велике значення має і входження нашої країни до євроатлантичних систем безпеки. За словами екс-посла Норвегії в Україні Олава Берстада, це позитивно вплине на всю Європу: «Норвегія є одним із фундаторів НАТО. І тому ми зацікавлені, щоб народ України позбувся стереотипів минулого, зокрема, щодо НАТО, і міг самостійно ухвалювати рішення, які б відповідали інтересам України» [7]. Україна має вже певні здобутки двостороннього співробітництва з Норвегією у військово-технічній сфері. З 1995 р. розвивається українсько-норвезьке співробітництво в межах спільної участі в міжнародному консорціумі «Морський старт», який забезпечує комерційні запуски супутників (переважно супутників зв'язку та телерадіомовлення) з морського космодрому в Тихому океані [16.]. Діючи на підставі Угоди між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Королівства Норвегія про військове співробітництво від 07.06.1999 р. та щорічних програм співробітництва між Міністерствами оборони України й Норвегії, остання надає сприяння Мінобороні України у виконанні Державної програми соціальної й професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, у з'ясуванні питань перепідготовки таких військовослужбовців. Україні варто і в подальшому розбудовувати практичну співпрацю з Норвегією у військово-політичній галузі, у проведенні спільних навчань і тренувань миротворчих підрозділів. Норвезька сторона висловлювала можливість співпраці з Україною в межах програми НАТО «Партнерство заради миру», зокрема – у галузі підготовки військового персоналу для миротворчих сил ООН. У Норвегії від 25 жовтня до 7 листопада 2018 року проходили масштабні стратегічні навчання НАТО «Єдиний тризуб – 2018» (Trident Juncture 2018), де була представлена й Україна. «Україна представлена штатними офіцерами в штабах. Загалом із 41 країни-партнера НАТО лише п'ять країн беруть участь, і

серед них – Україна», – повідомив заступник начальника штабу з операцій НАТО Одд Егіл Педерсен виданню «Укрінформ» [5]. Саме така «м'яка інтеграція» в євроатлантичні структури гарантує як підвищення потенціалу обороноздатності України, так і поліпшення перспективи вступу до НАТО.

Високий рівень політичного діалогу, який простежується між Норвегією та Україною, закладає підґрунтя для плідної співпраці і в економічній сфері. Про це заявив Державний секретар МЗС Норвегії Аудун Халворсен під час зустрічі з Віце-прем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванною Климпуш-Цинцадзе в травні 2018 року. За його словами, Норвегія зацікавлена в поглибленні економічної співпраці з Україною. За останні 4 роки загальний обсяг фінансової допомоги Норвегії становить понад 140 млн дол. США [17.] Її пріоритетними напрямками визначені реформа судової системи та державного управління; сприяння розвитку торгівлі та євроінтеграції; питання енергетики, енергоефективності та ядерної безпеки; гуманітарна допомога. Обсяг норвезьких інвестицій в українську економіку становить 7,23 млн дол. США. Україна цікава для Норвегії, оскільки в нас є багато сфер, які, з погляду скандинавів, перспективні для інвестування. Україна та Норвегія мають хороший потенціал інвестиційної співпраці в АПК, а саме: щодо гарантування безпечності харчових продуктів, у галузях рибальства та аквакультури, а також реалізації спільних наукових досліджень та освітніх програм. Подальшого залучення норвезьких інвестицій потребують насамперед галузі, у яких Норвегія та Україна можуть досягнути значних результатів на основі вже наявних ресурсів – це суднобудування, хімічна промисловість, новітні енергозберігаючі технології. Зважаючи на гостру енергетичну залежність української економіки, слід працювати над упровадженням норвезьких новітніх

енергозберігаючих технологій як у секторі комунального господарства, так і в промисловості. Інвестори серйозно розглядають інвестиційні проекти в Україні, але дуже важливо, щоб Україна продовжувала вдосконалювати інвестиційний клімат, щоб залучити більше іноземних інвестицій та стимулювати зростання української економіки. Норвезькі інвестори не стануть вкладати гроші, якщо не матимуть гарантій безпеки для ведення бізнесу, – це одна з головних перешкод для багатьох іноземних інвесторів. Підприємців відлякує не війна, а брак нормальних умов для ведення бізнесу і законодавчих гарантій. Плюс неймовірно висока корупція серед чиновників. Важливо, щоб Україна продовжувала реформи, передусім в судовій сфері, та не зупиняла боротьбу з корупцією. Тому Україні, щоб розраховувати на підтримку Норвегії, потрібно врегулювати своє законодавче поле, знизити рівень корупції та провести низку економічних реформ. Україна цілком може стати одним із об'єктів фінансової експансії з боку норвезького бізнесу. Свідченням цього є створення українсько-норвезької міжурядової комісії з питань співробітництва в галузі торгівлі, підприємництва й економіки (26–27 вересня 2016 року) з метою інтенсифікації торгово-економічного співробітництва між двома державами. Щорічні консультації комісії оцінюють результати проведеної роботи та створюють змістовний майданчик для подальшого співробітництва. Зокрема, на засіданні Комісії 14 листопада 2017 року сторони обговорили потенційні напрями співробітництва: сферу енергетики, торгово-економічну, рибну, транспортну та звернули увагу на інвестиційні питання, включаючи питання сфери малого і середнього бізнесу. Також до Консультацій долучилися представники норвезько-української ТПП (NUCC) та продемонстрували дві презентації: «Дорожня карта в галузі аквакультури» і «Програма «Молоді підприємці» та її основні досягнення у 2017 році» [14].

Перспективними напрямками економічного співробітництва з Норвегією є нафтова та газова промисловість, суднобудування, охорона довкілля, розвиток сільського господарства, промислового сектору та сфери обслуговування, охорони здоров'я, виробництво медичних препаратів, телекомунікації, створення необхідної національної комп'ютерної системи контролю.

Взаємна торгівля зараз швидко зростає – на 79 % у 2016–2017 роках. Торговельно-економічний обсяг між нашими державами сягає понад 600 мільйонів доларів за рік. Важливість Норвегії як торговельного партнера зумовлена насамперед тим, що Україна є «чутливою» до норвезького імпорту. Так, скажімо, з Норвегії надходить більше половини всього обсягу споживання імпортової риби, а для Норвегії український ринок збуту рибної продукції є одним із бажаніших. Близько 70% норвезького експорту становлять риба й морепродукти, і це найважливіший товар у торгівлі [20]. Україні, використовуючи неоціненний досвід Норвегії в рибальстві, а також новітні досягнення у сфері рибного фермерства, було б доцільно розвивати двосторонній проект з вивчення норвезьких передових технологій у цій галузі, розбудувати власне рибне господарство.

Зростає зацікавленість норвезького бізнесу до інших галузей, насамперед у виробництві відновлюваних джерел енергії: сонячних панелей, вітряних млинів та малих гідроелектростанцій. Іншою важливою сферою є ІТ-бізнес, де приблизно 5000 українців працює в норвезьких компаніях. Але все ж найбільшу зацікавленість норвезькі інвестори виявляють до енергетичного сектору України, інвестування в «зелену» енергетику та енергоефективність. "У нас починається робота з рядом норвезьких компаній, які приходять для того, щоб будувати потужності у сфері відновлюваної енергетики. Йдеться про дуже серйозні інвестиції в 300–400 млн євро і в контексті сонячної енергетики, і в контексті вітроенергетики», – наголосив

Павло Клімкін під час спільної прес-конференції з міністром закордонних справ Норвегії [18]. Зокрема, норвезька Scates Solar планує побудувати в Україні від 7 до 10 комплексів сонячних електростанцій загальною потужністю від 200 до 300 мВт і вартістю від 200 до 300 мільйонів євро, що в дійсності стане першою за останні десятиліття багатомільйонною інвестицією Норвегії в українську економіку. Перші дві з них мають з'явитися на Черкащині. На початку 2019 року компанія Scates Solar вже почала будувати СЕС на 25 МВт в 60 км від Черкас. Орієнтовні інвестиції в проєкт інвестиції – 30 млн євро. Крім того, ще одна норвезька компанія – NBT планує інвестувати близько 450 млн доларів і спорудити 67 вітрових електроустановок потужністю 250 МВт на Херсонщині [9]. Нафта і газ у Північному морі – одна з основ норвезької економіки. Україна імпортувала норвезький газ 2014–2015 роками на комерційних умовах. Норвезька компанія Statoil є одним із постачальників до України природного газу. Також Україна та Норвегія домовилися спільно з'ясувати питання ядерної безпеки. Для цього створено робочу групу з питань ядерної безпеки. Відповідне рішення було ухвалене під час другого засідання Українсько-норвезької міжурядової комісії з питань співробітництва у галузі торгівлі, підприємництва та економіки у вересні 2018 року в Києві [10].

Українсько-норвезькі економічні відносини регулюються також низкою двосторонніх документів, передусім Угодою між Урядом України та Урядом Королівства Норвегія про торговельні зв'язки та економічне співробітництво від 1998 р. [12], а також угодами про співпрацю в окремих галузях: агровиробництві, рибному господарстві, міжнародних автомобільних перевезеннях пасажирів і вантажів; угодами про співробітництво з окремими регіонами України; Протоколом про співпрацю між Норвезько-українською

торговою палатою та Міжнародною торговою палатою України. [4].

Бізнесові зв'язки, які активно розвиваються між компаніями двох країн на базі торгово-промислових палат, поглиблюються, а норвезькі інвестори позитивно оцінюють розвиток бізнес-середовища в Україні. 11 квітня 2018 року в українсько-норвезькому діалозі відбулась особлива подія – цього дня Посольство України в Осло стало місцем зустрічі членів парламентів України та Норвегії з групою українських і норвезьких підприємців, які беруть участь у розвитку ділових зв'язків між двома державами. «Українсько-норвезьке партнерство робить дедалі помітніший внесок в успішний розвиток України, який має важливе значення для всієї Європи. Зміцнення міжпарламентського діалогу та активізація двостороннього економічного співробітництва відіграють у цьому ключову роль», – наголосив у своєму зверненні до учасників зустрічі Посол України в Королівстві Норвегія В'ячеслав Яцюк [10]. В урочистому заході в Посольстві України також взяли участь представники Міністерства закордонних справ Норвегії, члени Норвезько-української торгової палати, активісти української громади. Координацію взаємодії між обома країнами в торгово-економічній сфері здійснює низка інституцій, із-поміж яких передусім Норвезько-українська торгова палата, створена 2008 року для поліпшення та координації торгово-економічних проєктів українського та норвезького бізнесу. Прикладом такої координації може бути вдала співпраця Корпорації «Сварог Вест Груп» з Норвезько-українською торговою палатою (NUCC). Корпорація «Сварог Вест Груп» є аграрною компанією, яка нині об'єднує підприємства в Хмельницькій, Черновецькій і Житомирській областях і працюють у всіх сферах сільського господарства (рослинництва, тваринництва, садівництва тощо). Корпорація відчуває переваги членства протягом трьох років, маючи можливість розширити ринки

та перейняти кращий досвід міжнародного співробітництва завдяки діяльності NUCC. Для NUCC важливим є зміцнення відносин, а також розвиток мережі контактів, обмін інформацією та досвідом між сторонами, підтримка, створення та розвиток ділових відносин між членами та потенційними діловими партнерами [15].

Надзвичайною подією для розвитку двосторонніх українсько-норвезьких відносин став офіційний візит прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана до Королівства Норвегія в рамках Українсько-норвезького ділового форуму, який відбувся в Осло 28 січня 2019 року. Візит Глави уряду надав потужного поштовху дальшому зміцненню українсько-норвезького партнерства з дуже чіткими і конкретними результатами. Зокрема, було підтверджено непохитну єдність і солідарність України і Норвегії у захисті європейського безпекового порядку. Норвегія не тільки підтвердила свою позицію по підтримці суверенітету та територіальної цілісності України, а й закликала Росію звільнити українських моряків, захоплених під час акту агресії у Керченській протоці. Окрім того, була пролонгована домовленість про посилення співпраці в напрямі відносин України та НАТО та продовження Українсько-норвезького діалогу з європейської інтеграції. Главами Урядів України та Норвегії підписано Спільну заяву щодо посилення українсько-норвезького співробітництва у сфері енергетики. Відбулися і далекосяжні зрушення в українсько-норвезькому інвестиційному співробітництві, зокрема, підписано низку корпоративних угод між українськими та норвезькими компаніями, реалізація яких забезпечить залучення в українську економіку близько 1,5 мільярда доларів США іноземних інвестицій, а також обговорено можливості налагодження взаємовигідного співробітництва у нових, у тому числі, високотехнологічних сферах. «Сьогодні підписали попередніх контрактів десь на 1,5 млрд доларів США, з

них близько 1 млрд доларів – це інвестиції у відновлювальну енергетику. При цьому сегмент відновлювальної енергетики – це вітрова, сонячна та гідроенергетика», – сказав Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман за підсумками Українсько-норвезького ділового форуму. Він також додав, що спектр співпраці доволі великий: агросектор, ІТ, автомобілебудування [26].

Отже, співпраця між Україною і Норвегією триває, розвивається і має великі перспективи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Можемо підсумувати, що норвезько-українські відносини розвиваються в достатньо активному й динамічному напрямі. Норвегія неодноразово підкреслювала й принципово готова до широкого співробітництва. У цьому зв'язку як зовнішньополітичне відомство України, так і ділові, наукові кола, культурні інституції та громадські організації повинні виступати з конкретними ініціативами до практичного наповнення двосторонніх зв'язків. Так, наявні напрацювання в політичній, військовій, торгово-економічній, соціально-культурній і науково-освітній сферах засвідчують, що Норвегія – надійний партнер справи, а не гучних політичних заяв [3]. Прагматична спрямованість двосторонніх відносин гарантуватиме не лише подальше політичне, але й постійне зростання економічних показників, що безпосередньо відповідає національним інтересам обох країн. Їхня позитивна динаміка засвідчує можливості переростання до міжрегіонального діалогу і, зрештою, просування взаємовигідної моделі співпраці з ЄС у межах СЕП та цільової Асоціації [3].

Отже, вибором українців є співпраця з Європою, адже Україна і Норвегія належать до європейської спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Спільна декларація про партнерство між Україною та Королівством Норвегія від 18 жовтня 2016 року: стаття. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-koroli-38500> (дата звернення: 17. 02. 2019).
2. Половинська В.В. Скандинавія і Русь: діалог держав і культур : монографія. Київ: КиМУ, 2016. 304 с.
3. Цветков О.Г., Сабор І.В. Королівство Норвегія в сучасних міжнародних відносинах та у співпраці з Україною. *Світова політика і дипломатія на сучасному етапі: науковий вісник дипломатичної академії України*. 2009. Випуск 15. С. 116–125.
4. Хлібовська Г.М. Українсько-норвезькі економічні відносини: сучасний стан і перспективи: стаття. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/06/> (дата звернення: 17. 02. 2019).
5. Украина примет участие в Trident Juncture как страна-партнер НАТО. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/2564389-ukraina-primet-ucastie-v-trident-juncture-kak-stranapartner-nato.html> (дата звернення: 17. 02. 2019).
6. Тамонтьева Е. Україно-норвежская сага – время: современность: стаття. *Политик Hall*. 2004. No 16. URL: <http://politikhall.com.ua/issue/260>(дата звернення: 17. 02. 2019).
7. Виступ Надзвичайного і Повноважного Посла Королівства Норвегія в Україні на Шостій асамблеї Громадської ліги Україна-НАТО. *Щотижневий Бюлетень «Україна-НАТО»*. 2009. No 25.
8. Бочкарьова Т.Ю. Скандинавський вектор зовнішньої політики України: політичний аспект: стаття. *Політологія. Наукові праці*. Випуск 143. Том 155. URL: <http://politics.chdu.edu.ua/article/viewFile/74718/70123> (дата звернення: 17. 02. 2019).

9. Україна та Норвегія спільно вирішуватимуть питання ядерної безпеки: стаття. УНН. 12 вересня 2018 р. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1751820-ukrayina-ta-norvegiya-spilno-virishuvatimut-pitannya-yadernoyi-bezpeki>(дата звернення: 17. 02. 2019).
10. Виступ Надзвичайного і Повноважного Посла Королівства України на зустрічі членів парламентів України та Норвегії з групою українських та норвезьких підприємців: стаття. *Прес-центр МЗС. Новини*. 12 квітня 2018 року. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/64242-zmicnennya-ukrajinsyko-norvezykogo-partnerstva-spriyajaje-uspihu-reform-v-ukrajini> (дата звернення: 17. 02. 2019).
11. Маріуполь з робочим візитом відвідала Міністр закордонних справ Королівства Норвегія Іне Серейде: публікація. URL: <https://mariupolrada.gov.ua/news/mariupol-z-robochim-vizitom-vidvidala-ministr-zakordonnih-sprav-korolivstva-norvegiya-ine-serejde> (дата звернення: 17.02.2019).
12. Угода між Урядом України та Урядом Королівства Норвегія про торговельні зв'язки та економічне співробітництво: документ. *Кабінет Міністрів України, Норвегія; Угода, Міжнародний документ від 27. 01. 1998*. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/578_002 (дата звернення: 17. 02. 2019).
13. Науково-технічне співробітництво між Україною та Норвегією: публікація. *Офіційний сайт Посольства України в Королівстві Норвегія*. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/ua/ukraine-no/science> (дата звернення: 17. 02. 2019).
14. Україна та Норвегія підтвердили наміри інтенсифікувати торговельно-економічне співробітництво: публікація. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250427678> (дата звернення: 17. 02. 2019).
15. Співпраця з Норвезько-українською торговельною палатою: публікація. URL: <http://www.svarog-agro.com/uk/newsroom/news/novostj/spivpratsja-z-norvezjko-ukrainskoju-torgoveljnoju-palatoju> (дата звернення: 17. 02. 2019).

16. Україна–Норвегія: реалії сьогодення: інтерв'ю. URL: <https://defence-ua.com/index.php/statti/801-ukrayina-norvehiya-realiya-sohodennya>(дата звернення: 17. 02. 2019).
17. Інтерес норвезьких інвесторів до України зростає: публікація. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/interes-norvezkih-investoriv-do-ukrayini-zrostaye-derzhavnij-sekretar-mzs-norvegiyi> (дата звернення: 17.02.2019).
18. Норвегія інвестує більше 300 млн євро в українську возобновляемую енергетику: прес-конференція. URL: <https://112.ua/ekonomika/norvegiya-investiruet-bolee-300-mln-evro-v-ukrainskuyu-vozobnovlyayemyu-energetiku-klimkin-460911.html> (дата звернення: 17. 02. 2019).
19. Візит Голови Стортінгу (парламенту) Королівства Норвегія Тоне Вілхелмсен Трьоен до України: публікація. *Офіційний веб-портал. Верховна Рада України*. URL: <http://portal.rada.gov.ua/news/Topnovyna/162172.html> (дата звернення: 17. 02. 2019).
20. Інтерв'ю Посла Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестада для FD: інтерв'ю. *Fashion of Diplomacy*. URL: <https://dip.org.ua/norvegiya/novini-norvegiya/intervyyu-posla-norvegii-v-ukraini-ule-terye-horpestad-dlya-fd/> (дата звернення: 17. 02. 2019).
21. World Economic Outlook Database. *International Monetary Fund (17 April 2018)*. URL: <https://www.imf.org/> (дата звернення: 17. 02. 2019).
22. Норвегія допоможе Україні реформувати освіту: публікація. *Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2581512-norvegia-dopomoze-ukraini-reformuvati-osvitu.html> (дата звернення: 17. 02. 2019).
23. Партисипативна демократія та обґрунтовані рішення на місцевому рівні в Україні: проект. *ВІСНИК АМУ*. 2018. No 153. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/153nor_small1.pdf (дата звернення: 17. 02. 2019).

24. Співробітництво ДНВП «Геоінформ України» з Геологічною службою Норвегії: публікація. *Матеріали інформаційного веб-сайту ДНВП "ГЕОІНФОРМ УКРАЇНИ"*. URL: <http://geoinf.kiev.ua/mizhnarodne-spivrobitnytstvo-1/spivrobitnictvo-dnvp-geoinform-ukraini-z-geologichnoyu-sluzhboyu-norvegii/> (дата звернення: 17.02.2019).
25. Надзвичайний та повноважний посол Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестад про перебіг норвезької регіональної реформи, про те, у чому її відмінності від української реформи децентралізації: інтерв'ю. *Прес-центр ініціативи «Децентралізація»*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10098> (дата звернення: 17. 02. 2019).
26. Візит В. Гройсмана до Королівства Норвегія: публікація. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/potencijnij-obsyag-norvezkih-investicij-v-ukrayinsku-ekonomiku-mozhe-syagnuti-15-mlrd-dolariv-ssha-volodimir-grojsman> (дата звернення: 17. 02. 2019).

REFERENCES

1. Spil'na deklaratsiya pro partnerstvo mizh Ukrayinoyu ta Korolivstvom Norvehiya vid 18 zhovtnya 2016 roku: statyya. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-koroli-38500> (дата звернення: 17.02.2019).
2. Polovyns'ka V.V. Skandynaviya i Rus': dialoh derzhav i kul'tur : monografiya. Kyiv: KyMU, 2016. 304 s.
3. Tsvyetkov O.H., Sabor I.V. Korolivstvo Norvehiya v suchasnykh mizhnarodnykh vidnosynakh ta u spivpratsi z Ukrayinoyu. Svitova polityka i dyplomatiya na suchasnomu etapi: naukovyy visnyk dyplomatychnoyi akademiyi Ukrayiny. 2009. Vypusk 15. S. 116–125.
4. Khlibovs'ka H.M. Ukrayins'ko-norvez'ki ekonomichni vidnosyny: suchasnyy stan i perspektyvy: statyya. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/06> (дата звернення: 17. 02. 2019).

5. Ukrayna prymet uchastye v Trident Juncture kak strana-partner NATO. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/2564389-ukraina-primet-uchastie-v-trident-juncture-kak-stranapartner-nato.html> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
6. Tamont'eva E. Ukrayno-norvezhskaya saha – vremya: sovremennost': statiya. Polytyk Hall. 2004. No 16. URL: <http://politikhall.com.ua/issue/260> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
7. Vystup Nadzvychaynoho i Povnovazhnoho Posla Korolivstva Norvehiya v Ukrayini na Shostiy asambleyi Hromads'koyi lihy Ukrayina-NATO. Shchotyzhnevyy Byuleten' «Ukrayina- NATO». 2009. No 25.
8. Bochkar'ova T. YU. Skandynavs'kyy vektor zovnishn'oyi polityky Ukrayiny: politychnyy aspekt: statiya. Politolohiya. Naukovi pratsi. Vypusk 143. Tom 155. URL: <http://politics.chdu.edu.ua/article/viewFile/74718/70123> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
9. Ukrayina ta Norvehiya spil'no vyrishuvatymut' pytannya yadernoyi bezpeky: statiya. UNN. 12 veresnya 2018 r. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1751820-ukrayina-ta-norvegiya-spilno-virishuvatimut-pitannya-yadernoyi-bezpeki> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
10. Vystup Nadzvychaynoho i Povnovazhnoho Posla Korolivstva Ukrayiny na zustrichi chleniv parlamentiv Ukrayiny ta Norvehiyi z hrupoyu ukrayins'kykh ta norvez'kykh pidpryyemtsiv: statiya. Pres-tsentr MZS. Novyny. 12 kvitnya 2018 roku. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/64242-zmicnennya-ukrajinsyko-norvezykogo-partnerstva-sprija-je-uspihu-reform-v-ukrajini> (data zvernennya: 17.02.2019).
11. Mariupol' z robochym vizyтом vidvidala Ministr zakordonnykh sprav Korolivstva Norvehiya Ine Sereyde: publikatsiya. URL: <https://mariupolrada.gov.ua/news/mariupol-z-robochim-vizitom-vidvidala-ministr-zakordonnih-sprav-korolivstva-norvegiya-ine-serejde> (data zvernennya: 17.02.2019).

12. Uhoda mizh Uryadom Ukrayiny ta Uryadom Korolivstva Norvehiya pro torhovel'ni zv'yazky ta ekonomichne spivrobitnytstvo: dokument. Kabinet Ministriv Ukrayiny, Norvehiya; Uhoda, Mizhnarodnyy dokument vid 27.01.1998.

URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/578_002 (data zvernennya: 17.02.2019).

13. Naukovo-tekhnichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoyu ta Norvehiyeyu: publikatsiya. Ofitsiyyny sayt Posol'stva Ukrayiny v Korolivstvi Norvehiya. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/ua/ukraine-no/science> (data zvernennya: 17.02.2019).

14. Ukrayina ta Norvehiya pidtverdyly namiry intensyfikuvaty torhovel'no-ekonomichne spivrobitnytstvo: publikatsiya. Uryadovyy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250427678> (data zvernennya: 17. 02. 2019).

15. Spivpratsya z Norvez'ko-ukrayins'koyu torhovel'noyu palatoyu: publikatsiya. URL: <http://www.svarog-agro.com/uk/newsroom/news/novostj/spivpratsja-z-norvezjko-ukrainsjk-oju-torgoveljnoju-palatoju> (data zvernennya: 17.02.2019).

16. Ukrayina – Norvehiya: realiyi s'ohodennya: interv"yu. URL: <https://defence-ua.com/index.php/statti/801-ukrayina-norvehiya-realiya-sohodennya>(data zvernennya: 17. 02. 2019).

17. Interes norvez'kykh investoriv do Ukrayiny zrostaye: publikatsiya. Uryadovyy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/interes-norvezkih-investoriv-do-ukrayini-zrostaye-derzhavnij-sekretar-mzs-norvegiyi> (data zvernennya: 17. 02. 2019).

18. Norvehiya ynvestyruet bolee 300 mln evro v ukraïnskuyu vozobnovlyaemuyu énerhetyku: pres-konferentsiya. URL: <https://112.ua/ekonomika/norvegiya-investiruet-bolee-300-mln-evro-v-ukraïnskuyu-vozobnovlyaemuyu-energetiku-klimkin-460911.html> (data zvernennya: 17.02.2019).

19. Vizyt Holovy Stortinhu (parlamentu) Korolivstva Norvehiya Tone Vilkhelmsen Tr'oen do Ukrayiny:

- publikatsiya. Ofitsiyyny veb-portal. Verkhovna Rada Ukrayiny. URL: <http://portal.rada.gov.ua/news/Top-novyna/162172.html> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
20. Interv"yu Posla Norvehiyi v Ukrayini Ule Ter"ye Khorpestad dlya FD: interv"yu. Fashion of Diplomacy. URL: <https://dip.org.ua/norvegiya/novini-norvegiya/intervyu-posla-norvegii-v-ukraini-ule-terye-xorpestad-dlya-fd/> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
21. World Economic Outlook Database. International Monetary Fund (17 April 2018). URL: <https://www.imf.org/> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
22. Norvehiya dopomozhe Ukrayini reformuvaty osvitu: publikatsiya. Ukrinform. Mul'tymediyna platforma inomovlennya Ukrayiny. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2581512-norvegia-dopomoze-ukraini-reformuvati-osvitu.html> (data zvernennya: 17. 02. 2019).
23. Partysypatyvna demokratiya ta obgruntovani rishennya na mistsevomu rivni v Ukrayini: proekt. VISNYK AMU. 2018. No 153. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/153nor_small1.pdf (data zvernennya: 17. 02. 2019).
24. Spivrobitnytstvo DNVP «Heoinform Ukrayiny» z Heolohichnoyu sluzhboyu Norvehiyi: publikatsiya. Materialy informatsiynoho veb-saytu DNVP "HEOINFORM UKRAYINY". URL: <http://geoinf.kiev.ua/mizhnarodne-spivrobitnytstvo-1/spivrobitnictvo-dnvp-geoinform-ukraini-z-geologichnoyu-sluzhboyu-norvegii/> (data zvernennya: 17.02.2019).
25. Nadzvychaynyy ta povnovazhnyy posol Norvehiyi v Ukrayini Ule Ter"ye Khorpestad pro perebih norvez'koyi rehional'noyi reformy, pro te, u chomu yiyi vidminnosti vid ukrayins'koyi reformy detsentralizatsiyi: interv"yu. Pres-tsentri initsiatyvy «Detsentralizatsiya». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10098>(data zvernennya: 17. 02. 2019).
26. Vizyt V. Hroysmana do Korolivstva Norvehiya: publikatsiya. Uryadovyy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/potencijnij-obsyag-norvezkih-investicij-v->

ukrayinsku-ekonomiku-mozhe-syagnuti-15-mlrd-dolariv-ssha-volodimir-grojsman (data zvernennya: 17. 02. 2019).

Polovynska V.V. Ukrainian-Norwegian relations: history, realities and prospects. *Norwegian-Ukrainian relations are developing in a rather active and dynamic direction. Norway has repeatedly emphasized and is fundamentally ready for broad cooperation.*

Ukraine and Norway have long historical ties. The date of the common history lasted for several centuries since the founding of Kyiv Rus. It began with the Vikings, who lived here and served Rus princes.

Modern Ukrainian-Norwegian relations began to develop with the recognition of the Government of Norway of Ukraine as an independent state on December 24, 1991, and in 1992 the Embassy of the Kingdom of Norway in Ukraine was opened. In 1992, the Norwegian Parliament adopted a long-term Program of Action for the countries of Central, Eastern Europe and the former USSR, which provided for the promotion of reforms in transition economies. Under this program, Norway expressed its willingness to finance Ukraine's economic projects that would be well founded and would have a potentially significant effect on the industry of both countries, as well as projects of humanitarian or environmental orientation.

The legal basis of bilateral relations is more than 30 existing international treaties (including intergovernmental, intergovernmental and interdepartmental agreements). The political dialogue with Norway continues and develops at all levels, both in a bilateral format and within the framework of international organizations and forums. In April 2018, a Parliamentary Group on Friendship with Ukraine was created at the Storting (Parliament) of Norway, which demonstrates the strategic importance of relations between our countries.

Norway joined the September decision of the Council of Europe, which extended the restrictions on Russia until March 15, 2019. Norway strongly supports the European and Euro-

Atlantic aspirations of Ukraine, its territorial integrity and sovereignty. Norway condemned the occupation of the Crimea and aggression in the Donbass. Norway provides financial assistance to Ukraine to strengthen its defense and modernize the Ukrainian Army. Norway finances a number of humanitarian projects in eastern Ukraine, especially to help internally displaced persons and communities affected by the conflict in the Donbass.

Norway and Ukraine have a joint project on social adaptation of the participants of the Ukraine-Norway Joint Stock Company, which is one of the most important aspects of the promotion of interstate relations between Ukraine and Norway. Norway basically supports the course of Ukraine on European and transatlantic integration. Of great significance is the entry of our country into the Euro-Atlantic security systems. Ukraine already has some achievements in bilateral military-technical cooperation with Norway, the high level of political dialogue that currently exists between Norway and Ukraine, provides the basis for fruitful cooperation and in the economic sphere.

Promising areas of economic cooperation with Norway are the oil and gas industry, shipbuilding, environmental protection, agriculture, industrial and service sectors, health care, medical products, telecommunications, the establishment of the necessary national computerized control system, nuclear safety issues , investing in green energy and energy efficiency.

Ukrainian-Norwegian economic relations are also regulated by a number of bilateral documents, notably the Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the Kingdom of Norway on trade and economic cooperation since 1998, as well as agreements on cooperation in certain sectors. Business relationships that are actively developing between companies of two countries on abase Chambers of Commerce and Industry are deepening, and Norwegian investors are positively evaluating the development of the business environment in Ukraine. The coordination of the

interaction between the two countries in the trade and economic sphere is carried out by a number of institutions, among which the Norwegian-Ukrainian Chamber of Commerce, in particular, was established in 2008 to improve and coordinate trade and economic projects of Ukrainian and Norwegian business.

Keywords: Norway, Ukraine, Ukrainian-Norwegian relations, international relations.

Половинская В.В. Украинско-норвежские отношения: история, реалии и перспективы. Норвежско-украинские отношения развиваются в достаточно активном и динамичном направлении. Норвегия неоднократно подчеркивала и принципиально готова к широкому сотрудничеству.

Украина и Норвегия имеют давние исторические связи. Эпоха общей истории длилась больше нескольких веков со времени основания Киевской Руси. Начиналась она с викингов, живших здесь и служивших киевским князьям, отношений от личностных и спонтанных до межгосударственных и системных, которые были прерваны на века вследствие бурных исторических событий.

Современные украинско-норвежские отношения начали развиваться по признанию правительством Норвегии Украины как независимого государства 24 декабря 1991 года, а уже в 1992 году было открыто Посольство Королевства Норвегия в Украине. В 1992 г. Парламент Норвегии принял долгосрочную программу действий для стран Центральной, Восточной Европы и бывшего СССР, которая предусматривала содействие осуществлению реформ в странах с переходной экономикой. В рамках этой программы Норвегия выразила готовность финансировать экономические проекты Украины, которые будут хорошо обоснованными и иметь потенциально значительный эффект для

промышленности обеих стран, а также проекты гуманитарной или экологической направленности.

Договорно-правовую базу двусторонних отношений составляют более 30 действующих международных договоров (включая межгосударственные, межправительственные и межведомственные соглашения). Политический диалог с Норвегией продолжается и развивается на всех уровнях, как в двустороннем формате, так и в рамках международных организаций и форумов. В апреле 2018 была создана парламентская Группа дружбы с Украиной при Стортинге (парламенте) Норвегии, которое демонстрирует стратегическую важность отношений между нашими странами. Норвегия присоединилась к сентябрьскому решению Совета Европы, которым были продлены ограничения по России до 15 марта 2019 года. Норвегия решительно поддерживает европейские и евроатлантические стремления Украины, ее территориальную целостность и суверенитет. Норвегия осудила оккупацию Крыма и агрессию на Донбассе. Норвегия оказывает финансовую помощь Украине для укрепления обороны и модернизации украинской армии. Норвегия финансирует ряд гуманитарных проектов в Восточной Украине, особенно для помощи внутренне перемещенным лицам и общинам, страдающим от конфликта в Донбассе.

Норвегия и Украина имеют совместный проект по социальной адаптации участников АТО «Украина-Норвегия», который является одним из важнейших аспектов содействие межгосударственных отношений между Украиной и Норвегией. Норвегия принципиально поддерживает курс Украины на европейскую и трансатлантическую интеграцию. Большое значение имеет и вхождение нашей страны в евроатлантические системы безопасности. Украина имеет уже определенные

достижения двустороннего сотрудничества с Норвегией в военно-технической сфере.

Высокий уровень политического диалога, который сейчас между Норвегией и Украиной, закладывает основу для плодотворного сотрудничества и в экономической сфере. Перспективными направлениями экономического сотрудничества с Норвегией являются нефтяная и газовая промышленности, судостроение, охрана окружающей среды, развитие сельского хозяйства, промышленного сектора и сферы обслуживания, здравоохранения, производство медицинских препаратов, телекоммуникации, создание необходимой национальной компьютерной системы контроля, вопросы ядерной безопасности, инвестирование в «зеленую» энергетику и энергоэффективность.

Украинско-норвежские экономические отношения регулируются также рядом двусторонних документов, прежде всего Соглашением между Правительством Украины и Правительством Королевства Норвегия о торговых связях и экономическом сотрудничестве с 1998 г., а также соглашениями о сотрудничестве в отдельных отраслях. Деловые связи, которые активно развиваются между компаниями двух стран на базе Торгово-промышленных палат, углубляются, а норвежские инвесторы положительно оценивают развитие бизнес-среды в Украине. Координацию взаимодействия между двумя странами в торгово-экономической сфере осуществляет ряд институтов, из числа которых прежде всего Норвежско-украинская торговая палата, созданная в 2008 году для улучшения и координации торгово-экономических проектов украинского и норвежского бизнеса.

Ключевые слова: *Норвегия, Украина, украинско-норвежские отношения, международные отношения.*